

EFTER VÅLDET

UPPMANINGAR TILL POLITIKER OCH BESLUTSFATTARE

Rädda Barnen, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Barnafrid (Linköpings Universitet), Marie Cederschiölds högskola samt Göteborgs Stadsmission har under två år drivit det EU-finansierade projektet "Efter Våldet – barns rättigheter på skyddat boende". Det är organisationer som har lång erfarenhet av att arbeta med våldsutsatta barn och denna kunskap har varit ett fundament i projektet. Under projektet har personal på skyddade boenden och socialtjänsten bidragit med information om vilka brister de ser gällande barn på skyddade boenden. Det har även genomförts workshops med barn som bor på skyddat boende om vad barnen själva skulle vilja förändra för att situationen ska bli bättre för dem och för andra våldsutsatta barn. Allt detta ligger till grund för nedanstående uppmaningar.

Det övergripande målet med "Efter Våldets" uppmaningar är att uppmärksamma politiker och beslutsfattare på såväl nationell som regional/kommunal nivå på vilka förändringar som behöver ske. Projektet har lyft fram fem prioriterade områden med förslag på åtgärder, både på lokal och nationell nivå.

Det här projektet genomförs med stöd av Europeiska Unionens program för Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap (REC 2014-2020). Europeiska Kommissionens stöd åt framställningen av detta dokument utgör inte ett godkännande av dess innehåll, vilket endast återspeglar upphovsmännens åsikter, och Kommissionen kan inte hållas ansvarigt för någon användning av informationen i det.

1. SE TILL ATT VARJE BARN FÅR TILLGÅNG TILL ETT TRYGGT BOENDE EFTER TIDEN PÅ SKYDDAT BOENDE!

KOMMUNAL REKOMMENDATION

Hur?

Socialnämnden och kommunfullmäktige i varje kommun behöver ta ett formellt beslut om att barn och vuxna som vistas på ett skyddat boende ska ges förtur i den kommunala bostadskön.

Varför?

Att få ett tryggt och långsiktigt boende efter tiden på ett skyddat boende är en viktig faktor för att barn som har tvingats fly från våld i hemmet ska kunna läka och återhämta sig. Många av kvinnorna och barnen befinner sig i en socioekonomisk utsatthet på grund av våldet. Trots detta är det få kommuner som hjälper våldsutsatta att hitta ett långsiktigt boendialternativ. Många gånger tvingas barn och mammor till tillfälliga otrygga boendialternativ. I värsta fall tvingas de att gå tillbaka till våldsutövaren i brist på bättre boendialternativ.

Det är viktigt att föräldrarna får hjälp med ett boende så att de inte tvingas bo ihop bara för att man inte har något annat boende, då fortsätter våldet.

Pojke, 13 år

NATIONELL REKOMMENDATION

Hur?

De som har utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående ska omnämnas särskilt i 3 kap. 2 § andra stycket i SoL (Socialtjänstlagen).

Varför?

För att kommuner ska ta ett större ansvar kring bostadsfrågan för personer som utsatts för våld i nära relation krävs ett ytterligare förtydligande i socialtjänstlagen vilket skulle underlätta för att socialnämnden ska kunna ta initiativ och bevaka samhällsplaneringen bland annat när det gäller bostäder.¹

1 SOU 2017:112. Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende.

2. GARANTERA ATT BARN ALDRIG TVINGAS TILL UMGÄNGE MED DEN VÅLDSUTÖVANDE FÖRÄLDERN MOT SIN VILJA!

KOMMUNAL REKOMMENDATION

Hur?

Socialtjänstens utredningsarbete kring våldsutsatta barn behöver organiseras så att barnavårdsutredningar enligt SoL (Socialtjänstlagen), LVU (Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga) och familjerättsutredningar enligt Föräldrabalken samordnas. Detta för att säkerställa att barnavård och familjerätt arbetar i samma riktning och inte motverkar varandra när det gäller att umgänge ibland måste upphöra för att säkra barns skydd och/eller ge utrymme för behandling.

Jag hade själv velat berätta för domstolen så de fattar att jag inte vill träffa pappa. Jag är rädd för honom.

Flicka 7 år

Varför?

Vid tvister gällande umgänge kring barn har ofta föräldrarna olika ståndpunkter vilket också kan vara fallet i barnavårdsutredningar och familjerättsutredningar. Familjerätten kan ibland förespråka umgänge med en våldsutövande förälder trots att detta går emot vad barnavårdsutredningen har kommit fram till. Detta gynnar inte barnets bästa och kan ytterligare förvärra föräldrars konflikter och barnets mående.

NATIONELL REKOMMENDATION

Hur?

Riksdagen behöver fatta beslut om att barn som befinner sig i tvister gällande vårdnad, boende och umgänge ska få ett eget juridiskt ombud som kan företräda barnets bästa i dessa ärenden.

Varför?

Barn som befinner sig i tvister om vårdnad, boende och umgänge blir ofta en bricka i ett spel mellan två föräldrar och oftast blir inte barnets röst hörd. Barn som har blivit utsatta för våld av en förälder ska inte tvingas till umgänge mot sin vilja och det är viktigt att barnets röst blir hörd i dessa ärenden. Barn har rätt till både information och delaktighet genom hela processen. För att detta ska uppnås krävs det att det finns ett ombud som enbart företräder barnet och som kan vara objektiv i tvisten samt lyfta fram barnets röst och bevaka barnets bästa och trygghet.

3. GE BARN TILLGÅNG TILL BEDÖMNING, STÖD OCH BEHANDLING FÖR ATT HANTERA UPPLEVELSER AV VÅLD!

KOMMUNAL REKOMMENDATION

Hur?

När professionella får kunskap om att ett barn har varit utsatt för våld i hemmet ska det finnas rutiner för att säkerställa att barnets behov av stöd och behandling uppmärksammas. Alla barn som utsatts för våld ska screenas för traumasymptom. Vid utfall på screeningen ska en psykologisk bedömning erbjudas. De barn som har behov av stöd och behandling för att återhämta sig måste ges tillgång till det.

Varför?

Alltför många barn får fortfarande inte tillgång till insatser för att tillgodose rätten till fysisk och psykisk rehabilitering och återanpassning efter våldsutsatthet. Det är fortfarande oacceptabla regionala skillnader i tillgång till stöd och behandling för våldsutsatta barn. Det finns grupper av särskilt utsatta barn som löper risk att bli utan insatser. Detta gäller till exempel de yngsta barnen. Det är dessutom ett problem att riktlinjer och kunskapsstöd ofta förbiser de yngre barnens perspektiv.

NATIONELL REKOMMENDATION

Hur?

Ge varje barn tillgång till likvärdiga Barnahus i hela Sverige.

Varför?

Barnahus behöver finnas i hela Sverige och de insatser som ges där behöver vara lika över landet. Barnets rätt till information och delaktighet genom processen behöver garanteras. Alla barn och familjer ska också erbjudas krisstöd på Barnahus. Ibland ges krisstöd endast till de vuxna runtomkring barnet, men det är viktigt att även erbjuda krisstöd direkt till barnet. Bedömning av eventuellt behov av fortsatt och fördjupad insats ska också erbjudas, och vid behov av ytterligare behandlingsinsatser ska barnet remitteras till ordinarie hälso- och sjukvård. Det behöver finnas tydliga remitteringsvägar till hälso- och sjukvård, där barnet tas emot och möts av personal med kompetens om våld mot barn. Det behöver finnas en nationell styrning av Barnahus för att säkerställa att alla barn får likvärdiga insatser.

Alla barn som har varit med om våld borde ha rätt att prata med någon om det man har varit med om, men det är inte så lätt att få prata med någon på typ BUP.

Flicka 13 år

4. SÄKERSTÄLL ATT BARN FÅR SNABB TILLGÅNG TILL FÖRSKOLA OCH SKOLA VID PLACERING PÅ SKYDDAT BOENDE!

KOMMUNAL REKOMMENDATION

Hur?

Alla kommuner ska ha en aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för hur handläggare inom en månad ska säkra skolgången och tillgången till förskola för barn i skyddat boende.

Jag fick vänta jättelänge med att gå i skolan och jag mätte bara sämre när jag inte gick i skolan.

Pojke 10 år

Varför?

2021 hade endast 24 % av Sveriges kommuner en skriftlig rutin för hur handläggare ska säkra skolgången för barn i skyddat boende. Att få gå i förskola och skola är en viktig friskfaktor för alla barn. För barn som har upplevt våld i hemmet fyller förskola och skola en extra viktig funktion. Barn har dessutom skolplikt och rätt att gå i skolan. Om kommuner ska kunna arbeta effektivt kring att tillgodose barnen förskola och skola krävs det att det finns tydliga rutiner för hur detta ska kunna erbjudas. Det är därför av stor vikt att varje kommun antar en sådan rutin och ser till att verkställa den i praktiken.¹

NATIONELL REKOMMENDATION

Hur?

Skolverket behöver säkerställa att skolor implementerar de nationella riktlinjer och rutiner som finns för hur skolor ska kunna ta emot barn på skyddade boenden på ett tryggt och skyndsamt sätt. De behöver också arbeta aktivt med uppföljning att rutinerna efterlevs.

Varför?

Om kommuner och skolor ska kunna arbeta effektivt med att skyndsamt kunna ordna skol- och förskoleplats för barn på skyddat boende i kommunen krävs det riktlinjer och rutiner för arbetet. För att underlätta för skolor krävs det stöd i implementeringen av de nationella riktlinjerna och rutinerna.

5. AGERA FÖR ATT DEN VÅLDSUTÖVANDE FÖRÄLDERN GENOMGÅR BEHANDLING SÅ ATT VÅLDET UPPHÖR!

KOMMUNAL REKOMMENDATION

Hur?

Alla kommuner ska erbjuda stöd och behandling utan biståndsbeslut till föräldrar som utövar våld i nära relationer. Det ska även finnas kompetens hos alla handläggare som arbetar med våldsutövande föräldrar att bedöma omsorgsförmågan inom ramen för våldet.

Varför?

2021 saknade 25 % av Sveriges kommuner erbjudande om stödsamtal för våldsutövande kvinnor och män och runt 38 % saknade erbjudande utan biståndsbeslut. För att kunna förebygga och bekämpa våld i nära relationer är det viktigt att erbjuda insatser till personer som utövar våld. Är personen dessutom förälder är det extra viktigt att säkerställa att det finns stöd och hjälp för att våldsutövaren ska upphöra med våldet. Handläggarna behöver också ha kunskap om hur de ska bedöma en våldsutövande förälders omsorgsförmåga med hänsyn tagen till det utövade våldet.¹

NATIONELL REKOMMENDATION

Hur?

Regering och riksdag behöver tillsätta resurser för att säkerställa att kommuner erbjuder effektiva behandlingsåtgärder för våldsutövande föräldrar.

Varför?

Det krävs mer forskning för att se vilka metoder som är mest effektiva för att våldsutövare ska upphöra med våldet. Därför är det av stor vikt att det avsätts medel för att fortsätta att utveckla dessa insatser och implementera de metoder som har bäst forskningsstöd.

Jag vill att pappa får hjälp så han slutar slåss.

Pojke 10 år

¹ Socialstyrelsen. Öppna jämförelser 2021 – våld i nära relationer. 2021.